

Jediný svátek, který slaví narození světce

Jediným svátkem církevního roku, kdy se slaví nikoli smrt, ale narození světce, je 24. červen. Tímto svatým je Jan Křtítel, prorok a kazatel žijící v 1. století v Judeji, který hlásal blízký příchod Mesiáše a vyzýval k pokání. V Jordánu křtil kajícíníky, mezi nimiž byl i Ježíš Kristus. Jan jej rozpoznal jako spasitele a poprvé ho nazval Beránkem Božím. Proto je jedním z atributů tohoto světce právě beránek symbolizující Krista.

Nejinak je tomu na vzácné podmalbě na skle z poloviny 19. století, jichž se ve sbírkách valašskomeziríčského muzea dochovalo hned několik.

Jan Křtítel totiž patřil k neuctívanějším světcům, byl patronem různých řemesel a ochráncem proti strachu a řadě nemocí.

Svatojánské svátky v lidovém prostředí mají spojitost spíše s

letním slunovratem (21.6.), jehož oslavy spadají do nejdelších dnů v roce a jsou spojeny s počátkem vegetačního léta. Že ale termín slunovratu a svatého Jana o 3 dny neseďte? Pověrečný výklad z Va-

lašska uvádí, že je to „pro oklamání čarodějnic, aby nemohly škodit.“

Slunovrat totiž otevírá prostor pro působení nadpřirozených sil a pro čarování. Jedním z nejroz-

šířenějších svatojánských obyčejů bylo pálení ohňů na návrších, čemuž se na Vsetínsku říkalo, že „lécú čarodějnice“. Svatojánský oheň měl i ochrannou moc – oharky (ohořelé uhlíky) z něj se vkládaly do zelí, aby je nezrala housata a mušky.

Neobvyklou moc měla svatojánská rosa, která se sbírala do máselnice, aby bylo hodně másla, nebo se jí nahé ženy umývaly, aby zkrásněly. Zvláštní sílu měly i zeliny (byliny) natrhané v předvečer svátku, jež se pak využívaly v lidovém léčitelství a magii. O svatém Jáně se rovněž měly hledat poklady, pomoci v jejich nalezení mělo zářící kapradí.

V současnosti se tento den zůžil většinou jen na oslavu jmennin. Jméno Jan totiž u nás patří už od středověku k nečestnějším. A protože jsme na Valašsku, kde se vše slaví slivovíci, vžilo se pro tyto oslavy označení „jánské vody“, neboť kořalka v tento den teče proudem.

Mgr. Milada Fohlerová, etnograf, Muzeum regionu Valašsko, Vsetín

Obř. Podmalba na skle „Svatý Jan – dítě“. Foto: Fohlerová